

หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

1. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา มุ่งเน้นทางด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นหลัก จึงเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมากขึ้น ทั้งความไม่เป็นธรรมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งความแตกต่างกันทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น ในสังคมประชาธิปไตย กลับขยายตัวกลายเป็นความขัดแย้งที่มีแนวโน้มจะสูงขึ้น ผนวกกับปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรอำนาจและการจัดสรรทรัพยากร ในนโยบายสาธารณะต่างๆ ที่ไม่เท่าเทียม ไม่ทั่วถึงและไม่เป็นธรรม

จากสภาพปัญหาความขัดแย้งของประเทศดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ทั้งผู้นำชุมชนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ตระหนักและพยายามหาแนวทางวิธีแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ การขับเคลื่อนและผลักดันนโยบาย กฎหมาย การจัดสรรงบประมาณโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อขจัดความขัดแย้งทั้งในระดับชุมชน ในระดับโครงสร้าง แต่อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงและความต่อเนื่องของปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ในสังคมยังคงมีปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป ทั้งนี้การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและเจตคติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และการเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้บริหารองค์กรธุรกิจ ผู้นำชุมชน และบุคคลทั่วไป เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการปัญหาความขัดแย้งข้างต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการศึกษาวิจัยและจัดการศึกษาอบรมหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรและหลักสูตรระดับวุฒิปัตร์ การการประชุมสัมมนาและบรรยายวิชาการ รวมทั้งการให้บริการและการให้คำปรึกษาทางวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจและการวิเคราะห์โครงสร้างบริบทสังคมไทย และการนำมาตรฐานและกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทั้งในระดับสากลและระดับชาติมาใช้ในบริบทสังคมไทยอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของการจัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีขึ้น เพื่อสร้างกลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายในการขับเคลื่อนองค์ความรู้แนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในมิติและบริบทต่างๆ ของสังคม ทั้งนี้โดยมุ่งหวังที่จะให้ผู้เข้ารับการศึกษามีความรู้ และพัฒนาทักษะในการป้องกัน แก้ไขและเยียวยาความขัดแย้งไม่ให้ขยายตัวไปสู่ความรุนแรงอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างสันติสุขสถาพรต่อไป

2. วัตถุประสงค์

ผู้เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี จะต้องบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในธรรมชาติของความขัดแย้ง สาเหตุแห่งความขัดแย้ง และภาพรวมของหลักการจัดการความขัดแย้งซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งมิให้ขยายตัว
- 2.2 เพื่อเสริมสร้างทักษะในการวิเคราะห์ความขัดแย้งและแนวทางจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ได้อย่างเป็นระบบ

- 2.3 เพื่อเสริมสร้างทักษะในหลักการฟื้นคืนความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกันภายหลังการแก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้ง
- 2.4 เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่เอื้อต่อการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและการอยู่ร่วมกันในสังคม

3. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษอบรม

ผู้สมัครเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ณ วันสมัคร ดังต่อไปนี้

- 3.1 ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่งประเภททั่วไป ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป ตำแหน่งประเภทวิชาการ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ตำแหน่งประเภทอำนวยการ ตั้งแต่ระดับต้นขึ้นไป ตำแหน่งประเภทบริหาร ตั้งแต่ระดับต้นขึ้นไป
- 3.2 เจ้าหน้าที่ พนักงานในหน่วยงานของรัฐ องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ หรือข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พนักงานของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง หรือเทียบเท่า หรือผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถและเหมาะสมที่จะได้รับการดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง
- 3.3 ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
- 3.4 ข้าราชการท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งระดับ 7 – 8 หรือเทียบเท่า หรือผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง
- 3.5 นายทหาร และตำรวจชั้นสัญญาบัตร
- 3.6 ครู อาจารย์ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย
- 3.7 นักวิชาการและสื่อสารมวลชน
- 3.8 ผู้บริหารภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการ
- 3.9 ผู้นำขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือผู้นำชุมชน
- 3.10 บุคคลซึ่งกรมการบริหารหลักสูตรสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้าเชิญให้เข้ามาศึกษา เนื่องจากมีประสบการณ์ในด้านการมีส่วนร่วมและการจัดการความขัดแย้ง
- 3.11 บุคคลที่สนใจทั่วไป

อนึ่ง คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เป็นผู้พิจารณารายชื่อบุคคล ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยตรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการใช้ดุลยพินิจคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในหลักสูตร

4. จำนวนผู้เข้ารับการศึกษอบรม

สถาบันพระปกเกล้าจะพิจารณารับผู้เข้ารับการศึกษอบรมประมาณรุ่นละ 80 - 100 คน

5. การจัดการศึกษอบรม

รูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตร ประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปราย กรณีศึกษา การศึกษาดูงานในประเทศ และการศึกษาดูงานต่างประเทศ ทั้งนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 กลุ่มวิชา และแต่ละกลุ่มวิชาจะใช้การศึกษาหลายวิธีประกอบกัน โดยมีการศึกษาในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียน การทำกรณีศึกษา และการศึกษาดูงาน นอกจากนี้ ได้จัดให้มีกิจกรรมปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ รวมทั้งการจัดทำเอกสารวิชาการกลุ่ม

6. ระยะเวลาและสถานที่ศึกษาอบรม

- 6.1 ระยะเวลาการศึกษาอบรมโดยรวมประมาณ 8 เดือน โดยเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน เวลา 09.00 – 16.00 น.
- 6.2 สถานที่ศึกษาอบรม ณ ห้องบรรยายสถาบันพระปกเกล้า อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 (โซนทิศตะวันตก) ถ.แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง กรุงเทพฯ หรือสถานที่อื่นที่สถาบันฯ กำหนด

7. การสำเร็จการศึกษาอบรม

- 7.1 มีเวลาเข้าเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของเวลาเรียนในห้องเรียนทั้งหมด โดยมีเงื่อนไขว่า นักศึกษาต้องเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของแต่ละกลุ่มวิชา ที่ทางหลักสูตรได้กำหนดไว้ และนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของแต่ละกิจกรรม
- 7.2 จัดทำรายงานกลุ่ม
 - ส่ง “รายงานกรณีศึกษา” ซึ่งเป็นรายงานวิเคราะห์ความขัดแย้ง และแนวทางกระบวนการในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมผ่านกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง หนึ่งกลุ่มจะประกอบด้วย นักศึกษาจำนวน 10 คน โดยจะต้องนำเสนอผลการศึกษาในวันปัจฉิมนิเทศและส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ภายในหนึ่งเดือนหลังการปัจฉิมนิเทศเสร็จสิ้นแล้ว
- 7.3 ส่งงานตามที่ได้รับมอบหมายจากหลักสูตรฯ (Assignments)
- 7.4 ไม่ดำเนินการใดๆ อันนำมาซึ่งความเสียหายชื่อเสียงของสถาบันพระปกเกล้า
- 7.5 ผู้ผ่านและสำเร็จการศึกษาอบรมตามหลักสูตรนี้จะได้รับ ประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และได้รับเข็มวิทยฐานะระดับประกาศนียบัตรสถาบันพระปกเกล้า

8. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า
 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ฝั่งทิศใต้ เลขที่ 120 หมู่ 3
 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
 โทรศัพท์ 0-2141-9535, 0-2141-9536 โทรสาร 0-2143-8173

9. ค่าใช้จ่ายในการศึกษาอบรม

- 9.1 ค่าลงทะเบียนตลอดหลักสูตรฯ 69,000 บาท
(ค่าอาหาร ค่าเอกสารประกอบการอบรม และค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงานในประเทศ)
 หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานของรัฐสามารถเบิกค่าลงทะเบียนจากต้นสังกัดได้
- 9.2 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงานต่างประเทศ 40,000 บาท : ชำระก่อนการเดินทาง 1 เดือน
(กรณีพักคู่ และการเดินทางชั้นประหยัด)
 สามารถเบิกค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงานต่างประเทศได้กรณีมีงบประมาณสนับสนุนตามระเบียบกระทรวงการคลัง

10. โครงสร้างหลักสูตร

10.1 จำนวนชั่วโมง

หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีจำนวนชั่วโมงทั้งสิ้น 189 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

10.1.1 เปิดการศึกษาอบรม และศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จำนวน 6 ชั่วโมง

10.1.2 การปฐมนิเทศและการปัจฉิมนิเทศ จำนวน 36 ชั่วโมง

- การปฐมนิเทศ (18 ชม.)
- การปัจฉิมนิเทศ (18 ชม.)

10.1.3 การศึกษาดูงาน จำนวน 42 ชั่วโมง

- การศึกษาดูงานในต่างจังหวัด 1 ครั้ง (18 ชม.)
- การศึกษาดูงานต่างประเทศ 1 ครั้ง (18 ชม.)
- การศึกษาดูงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 1 ครั้ง (6 ชม.)

10.1.4 ถอดบทเรียนการศึกษาดูงาน จำนวน 9 ชั่วโมง

10.1.5 การเรียนการสอนในชั้นเรียน จำนวน 75 ชั่วโมง

- กลุ่มวิชาที่ 1: ความขัดแย้งและการป้องกันความขัดแย้ง (30 ชม.)
- กลุ่มวิชาที่ 2: การวิเคราะห์ จัดการความขัดแย้งและแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งสู่ทางเลือกที่สร้างสรรค์ (24 ชม.)
- กลุ่มวิชาที่ 3: การฟื้นคืนความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกัน (12 ชม.)
- กลุ่มวิชาที่ 4: ประเด็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่น่าสนใจร่วมสมัย (9 ชม.)

10.1.6 การจัดทำเอกสารวิชาการกลุ่ม จำนวน 18 ชั่วโมง

10.1.7 การถอดบทเรียนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร จำนวน 3 ชั่วโมง

10.2 รายละเอียดเนื้อหาวิชาหลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา โดยแต่ละกลุ่มวิชามีหัวข้อวิชาดังต่อไปนี้

กลุ่มวิชาที่ 1: ความขัดแย้งและการป้องกันความขัดแย้ง รวม 9 วิชา (30 ชั่วโมง)

สาระโดยสังเขป

แนวคิดและหลักการสำคัญในการจัดการความขัดแย้งในมิติต่างๆ เป็นศาสตร์และศิลป์เฉพาะที่ต้องได้รับการเรียนรู้และปูพื้นฐานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษอบรมสามารถมองเห็นภาพความขัดแย้งในสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนและสามารถอธิบายสาเหตุและสภาวะแห่งความขัดแย้งนั้นๆ ได้ ทั้งนี้รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ทักษะในกระบวนการสื่อสารโดยสันติวิธีเพื่อสร้างบรรยากาศในการลดความขัดแย้งและเป็นการป้องกันความขัดแย้ง ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งการเข้าใจในกระบวนการเสริมเพิ่มพลังพลเมืองในสังคม ซึ่งจะประกอบไปด้วยการเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันโดยพลเมืองต้องตระหนักถึงสิทธิของตนเองและทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อนำไปสู่สังคมที่สันติสุขอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจธรรมชาติของความขัดแย้งในมิติต่างๆ เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ ฯลฯ เพื่อสามารถเห็นภาพรวมของการจัดการความขัดแย้งในแต่ละบริบทได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจแนวคิด วิธีการ และเครื่องมือในการป้องกันความขัดแย้งในมิติต่างๆ

หัวข้อวิชา

1) ธรรมชาติและเหตุแห่งความขัดแย้ง (6 ชม.)

ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อบุคคลมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันและความแตกต่างเหล่านี้จะก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งตามมา การเข้าใจลักษณะธรรมชาติความขัดแย้ง และพลวัตความขัดแย้งในสังคม ทั้งประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม และอธิบายถึงสาเหตุของความขัดแย้งที่มีลักษณะยืดเยื้อเชิงกายภาพ โครงสร้างและวัฒนธรรม

2) การเข้าใจและจัดการตนเองในสถานการณ์ความขัดแย้ง (3 ชม.)

การตระหนักรู้เท่าทันอคติภายในของตนเพื่อส่งเสริมสันติในจิตใจ การปฏิบัติตัวและทำที่ต่อผู้อื่นที่จะส่งผลลบหรือบวกต่อความสัมพันธ์ รวมถึงความสำคัญของการเคารพเกียรติและศักดิ์ศรีในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อันจะส่งผลให้เกิดทางเลือกและแนวโน้มที่สร้างสรรค์ต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง

3) พัฒนาการของการจัดการความขัดแย้งและสันติวิธีในบริบทสังคมไทย (3 ชม.)

แนวทางพัฒนาการของการจัดการความขัดแย้งและการใช้สันติวิธีในสังคมไทย บทบาทของภาครัฐ และภาคประชาชนในประเด็นดังกล่าวโดยเฉพาะมิติด้านการเมือง ประชาธิปไตย และการจัดการทรัพยากรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มในอนาคต

4) สาเหตุและสภาวะความขัดแย้ง: โครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมไทยกับความเหลื่อมล้ำ (3 ชม.)

ปรากฏการณ์สาเหตุความขัดแย้งในสังคมไทยเกิดขึ้นจากรากเหง้าของปัญหาที่สะสมหลายมิติ เช่น ปัญหาความขัดแย้งด้านอุดมคติและทัศนคติทางการเมือง ปัญหาความขัดแย้งด้านความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมปัญหาเชิงโครงสร้างต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในนโยบายสาธารณะด้านต่างๆ โดยเฉพาะความมั่นคง รายได้และรวมไปจนถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการของรัฐที่ไม่เท่าเทียมกัน

5) การจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะในสังคมไทย (3 ชม.)

สาเหตุและประเภทของความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะในสังคมไทย ตลอดจนการวิเคราะห์สาเหตุของความล้มเหลวของการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะในสังคมไทยและแสวงหาแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โดยเฉพาะในการสร้างพื้นที่การตัดสินใจร่วมของประชาชนในลักษณะการสร้างฉันทมติในนโยบายสาธารณะ

6) การสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (3 ชม.)

หลักการ นโยบายสำคัญ และรูปแบบของการสร้างพื้นที่สาธารณะให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ได้มีส่วนร่วมในนโยบายต่างๆ หรือมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่ม การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและการสร้างฉันทมติที่เพียงพอ ผ่านการจัดกระบวนการกลุ่มและเครื่องมือรับฟังความ

คิดเห็นที่หลากหลาย เช่น สุนทรียสนทนา (dialogue) และประชาเสวนาทางออก (public deliberation) เป็นต้น

7) การสื่อสารที่เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกัน (3 ชม.)

หลักการสื่อสารอย่างสันติและการฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในการสื่อสารอย่างสันติที่จะสามารถสร้างความเข้าใจและเอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน การสื่อสารอย่างสันติ เน้นให้เรามองที่ความเป็นมนุษย์เหมือนกัน และวางการกล่าวโทษหรือเห็นอีกฝ่ายเป็นศัตรู และหันมาร่วมมือกัน

8) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (3 ชม.)

การสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองเปรียบเสมือนวิถีทางที่พลเมืองจะสัมพันธ์กับอำนาจกฎหมาย รัฐบาล และรวมไปจนถึงการร่วมมือซึ่งกันและกันในหมู่พลเมืองด้วยกันเอง ดังนั้นแนวทางการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองสามารถเสริมสร้างสังคมที่มีเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันโดยพลเมืองมีความตระหนักถึงสิทธิของตนเองและทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อนำไปสู่สังคมที่สันติสุขอย่างยั่งยืน

9) จินตภาพของสังคมสันติสุข (3 ชม.)

ความหมายของสันติภาพเชิงลบและสันติภาพเชิงบวก (negative/positive peace) ลักษณะของสังคมที่ผู้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันและขัดแย้งกันได้โดยไม่ขยายตัวไปสู่ความรุนแรง ภายใต้ความแตกต่างหลากหลายของสังคมในมิติต่างๆ ทั้งในด้านชาติพันธุ์ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ความคิดความเชื่อ เพศสภาพ และสถานะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มวิชาที่ 2: การวิเคราะห์ จัดการความขัดแย้งและแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งสู่ทางเลือกที่สร้างสรรค์ รวม 5 วิชา (24 ชม.)

สาระโดยสังเขป

การศึกษาวเคราะห์ความขัดแย้งเพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดการความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งไปสู่ทางเลือกที่สร้างสรรค์ โดยผู้ศึกษาอบรมได้เรียนรู้กระบวนการและวิธีการสำคัญในการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในรูปแบบต่างๆ เช่น ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง, สันติสนทนาและการอำนวยความสะดวกในการพูดคุยและการเจรจา การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงแนวคิดและวิธีการการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งสู่ทางเลือกที่สร้างสรรค์
2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ความขัดแย้งและแนวทางจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีได้อย่างเป็นระบบ

หัวข้อวิชา

1) การวิเคราะห์ความขัดแย้งอย่างเป็นระบบ (6 ชม.)

การศึกษาจุดเริ่มต้นของการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งนั้น เริ่มจากการทำความเข้าใจ ตัวแสดง/ประเด็นที่ขัดแย้ง/จุดยืน/ จุดสนใจ และมุมมองเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งอย่างเป็นระบบผ่านเครื่องมือวิเคราะห์ความขัดแย้งที่แตกต่างกันการวิเคราะห์ความขัดแย้ง ได้อย่างเป็นระบบซึ่งทำให้เกิดจัดการแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การสร้างความเชื่อมั่นไว้ใจและการยอมรับกันได้ (3 ชม.)

หลักการ สำคัญ และมาตรการการสร้างความเชื่อมั่นไว้ใจ และการยอมรับกันได้หรือขันติธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ความขัดแย้ง ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการแก้ไขและแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง

3) ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง/สันติวิธีในการแสดงพลังและปรับดุลอำนาจ (6 ชม.)

หลักการสำคัญและทักษะพื้นฐานของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง/สันติวิธี (nonviolent action) เพื่อแสดงออกถึงความคิดเห็น ข้อเรียกร้อง และปรับดุลอำนาจของผู้เกี่ยวข้องในสถานการณ์ความขัดแย้ง ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การชุมนุมประท้วงการต่อต้านโดยสงบ และอารยะขัดขืน เป็นต้น การฝึกปฏิบัติเบื้องต้น และการแลกเปลี่ยนกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

4) สันติสนทนาและการอำนวยความสะดวกในการพูดคุย (3 ชม.)

หลักการสำคัญ ขั้นตอน และทักษะพื้นฐานของสันติสนทนาและการอำนวยความสะดวกในการพูดคุยโดยฝ่ายที่สามในสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อมุ่งสร้างความเข้าใจและปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน การสร้างพื้นที่ปลอดภัย การฝึกปฏิบัติเบื้องต้น และการแลกเปลี่ยนกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

5) การเจรจาและการไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (6 ชม.)

หลักการสำคัญ ขั้นตอน และทักษะพื้นฐานของการเจรจาหาข้อตกลง (negotiation), การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (mediation) และระบบอนุญาโตตุลาการ (arbitration) ในสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อมุ่งแสวงหาข้อตกลงที่ยอมรับได้ร่วมกัน การฝึกปฏิบัติเบื้องต้น และการแลกเปลี่ยนกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องซึ่งครอบคลุมถึงกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการเจรจาสันติภาพด้วย

กลุ่มวิชาที่ 3: การฟื้นคืนความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกัน รวม 4 วิชา (12 ชม.)

สาระโดยสังเขป

การศึกษาแนวคิด หลักการสำคัญ ขั้นตอนและวิธีการฟื้นคืนความสัมพันธ์ภายหลังเกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง และเข้าใจบทบาทและความสัมพันธ์ของภาคส่วนต่างๆ ในสถานการณ์ความขัดแย้ง รวมทั้งเปิดพื้นที่เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ประเด็นกระบวนการสร้างความปรองดองและประเด็นความขัดแย้งร่วมสมัยในมิติต่างๆ ในเชิงแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งในระดับชาติและระดับชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงแนวคิดและวิธีการการฟื้นคืนความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกัน
2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของการฟื้นคืนความสัมพันธ์ ในระดับปัจเจกกับระดับกลุ่มที่มีคนเกี่ยวข้องจำนวนมากได้

หัวข้อวิชา

1) กระบวนการเยียวยาและฟื้นฟูทางจิตใจ (3 ชม.)

หลักการสำคัญ ขั้นตอน และทักษะพื้นฐานของการเยียวยาและฟื้นฟูทางจิตใจแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้ง การฝึกปฏิบัติเบื้องต้น และการแลกเปลี่ยนกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

2) บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในสถานการณ์ความขัดแย้ง (3 ชม.)

การพัฒนาของประเทศที่เกิดจากภาครัฐและภาคเอกชนในการผลักดันนโยบายสาธารณะและโครงการสำคัญต่างๆ ย่อมก็มีผลกระทบต่อชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้โครงการสำคัญๆ เพื่อการพัฒนาประเทศในหลายพื้นที่ยังขาดกระบวนการทำความเข้าใจร่วมกันอย่างเพียงพอเพื่อหาจุดสมดุลในทิศทางที่เหมาะสม ดังนั้นสมควรที่ภาครัฐ เอกชนและประชาสังคมจะมีพื้นที่ในการหารือร่วมกันเพื่อเข้าใจมุมมองของแต่ละฝ่าย

3) การฟื้นฟูความสัมพันธ์และช่วยเหลือเยียวยาในมิติของความยุติธรรม (3 ชม.)

หลักการสำคัญและแนวทางปฏิบัติในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณี ตลอดจนการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งในระดับปัจเจกและระดับกลุ่มโดยพิจารณาในแง่มุมของหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) ซึ่งรวมถึงงานยุติธรรมชุมชน ยุติธรรมของเด็กและเยาวชน และการแลกเปลี่ยนกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

4) กระบวนการสร้างความสมานฉันท์ปรองดองแห่งชาติ (3 ชม.)

หลักการสำคัญและกระบวนการลดความแตกแยกและฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชาติที่ผ่านเหตุการณ์ขัดแย้งรุนแรง โดยใช้หลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (transitional justice) ซึ่งจะครอบคลุมถึงการรับรู้ (acknowledge) มุมมองที่หลากหลายต่อเหตุแห่งความขัดแย้งและแนวทางแก้ไข การรวบรวมและเปิดเผยข้อเท็จจริง การอำนวยการความยุติธรรม การฟื้นฟูเยียวยา และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน โดยเน้นกรณีสังคมไทยและประสบการณ์จากต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มวิชาที่ 4: ประเด็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่น่าสนใจร่วมสมัย (9 ชม.)

สาระโดยสังเขป

การศึกษาแนวคิด หลักการสำคัญ ขั้นตอนและวิธีการฟื้นคืนความสัมพันธ์ภายหลังเกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง และเข้าใจบทบาทและความสัมพันธ์ของภาคส่วนต่างๆ ในสถานการณ์ความขัดแย้ง รวมทั้งเปิดพื้นที่เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ประเด็นกระบวนการสร้างความปรองดองและประเด็นความขัดแย้งร่วมสมัยในมิติต่างๆ ในเชิงแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งในระดับชาติและระดับชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงประเด็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่น่าสนใจที่ปรากฏในปัจจุบัน
2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตลอดจนการสร้างสรรค์องค์ความรู้ และวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งร่วมสมัยได้

หัวข้อวิชา

ประเด็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่น่าสนใจร่วมสมัย (9 ชม.)

การศึกษาประเด็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่น่าสนใจที่ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวคิดและแนวทางในการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตลอดจนการสร้างสรรค์องค์ความรู้ และวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งร่วมสมัยได้ทั้งในเชิงสาเหตุ ความเป็นมา ความสัมพันธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นได้